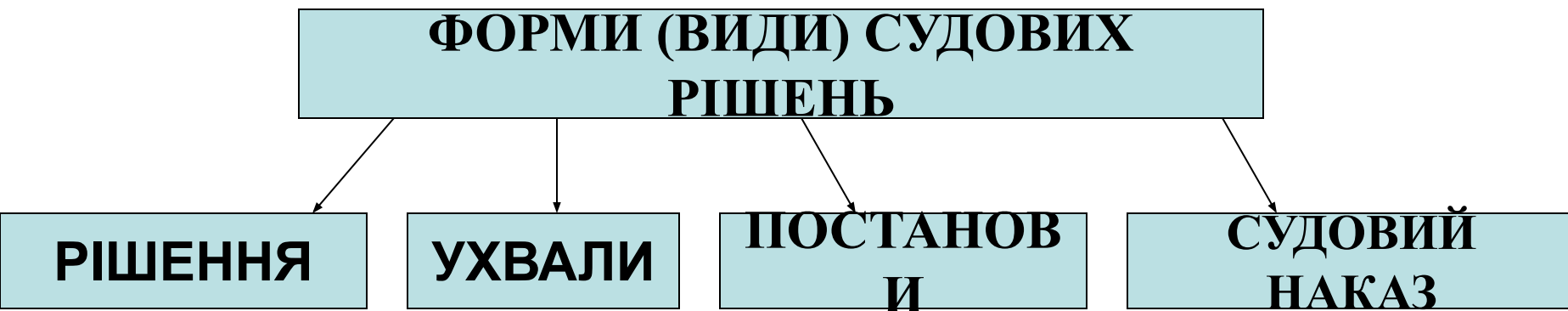

СУДОВЕ РІШЕННЯ

План

- .Поняття, ознаки, значення та види судових рішень.
- .Зміст судового рішення та вимоги, яким повинно відповідати
судове рішення.
- .Законна сила рішення суду.
- .Усунення недоліків рішення судом, який його ухвалив.
- .Ухвала суду першої інстанції.

1. Поняття, ознаки, значення та види судових рішень.

Ухвала суду – це такий акт правосуддя (процесуальна форма вираження діяльності суду щодо застосування права), який вирішує процедурні питання, пов'язані з рухом справи в суді першої інстанції, клопотання та заяви осіб, які беруть участь у справі, питання про відкладення розгляду справи, оголошення перерви, зупинення або закриття провадження у справі, залишення заяви без розгляду, а також в інші питання передбачені ЦПК.

Постанова суду в цивільних справах – це такий акт правосуддя, який ухвалюється за результатами перегляду судових рішень в апеляційному та касаційному порядку.

Судовий наказ - є особливою формою судового рішення, що видається судом за результатами розгляду вимог, передбачених [ст.161](#) ЦПК України.

Судове рішення — це такий акт правосуддя, яким вирішується матеріально-правова вимога позивача до відповідача, спір сторін по суті, який спрямований на захист порушених або оспорюваних прав та охоронюваних законом інтересів сторін цивільного процесу.

Ознаки судових рішень:

- 1). головна ознака рішення суду — **вирішення ним справи по суті.**
- 2) рішення — акт органу судової влади.
- 3) це **правозастосовний** акт, що містить у собі одночасно **наказ** (проявляє себе через прояв владного характеру рішення суду) і **підтвердження** (відображає усунення судом спору про право і констатацію наявності матеріально-правових відносин, об'єктивних прав і обов'язків)
- 4) рішення суду є **процесуальним актом — документом**, оскільки приймається в певній формі та у визначеному законом порядку, воно повинно мати зазначені в законі зміст і реквізити.

Значення судового рішення полягає у наступному:

- 1) рішення припиняє спір про право через його вирішення по ній та завершує судочинство у справі;
- 2) відновлює законність, порушену однією із сторін, встановлює і вносить стабільність у відносини цивільного обігу;
- 3) здійснює профілактичні функції правосуддя, має превентивне значення, запобігаючи можливості виникнення аналогічних спорів у майбутньому.

Судовий розгляд, крім ухвалення рішення **суду закінчується його постановленням ухвали чи видачею судового наказу.**

Усі судові рішення викладаються **письмово у паперовій чи електронній формі.**

Судові рішення в **електронній формі оформляються відповідно до вимог законодавства у сфері електронних документів та електронного документообігу, а також електронного цифрового підпису.**

КЛАСИФІКАЦІЯ СУДОВИХ РІШЕНЬ

I. ЗА ВИДОМ ПРОВАДЖЕННЯ У СУДІ 1-ОЇ ІНСТАНЦІЇ

рішення, прийняте
в порядку
позовного
провадження

рішення,
прийняте
в порядку
окремого
провадження

рішення,
прийняте
в наказному
провадженні
(судовий наказ)

II. ЗА ХАРАКТЕРОМ ПРАВОВОЇ ДІЇ СУДОВОГО РІШЕННЯ

про
присудження

про
визнання

про перетворення
правовідносин

ІІІ. ЗАЛЕЖНО ВІД ПОВНОТИ ВИРІШЕННЯ ВЗАЄМОПОВ'ЯЗАНИХ САМОСТІЙНИХ ВИМОГ

ПОВНЕ РІШЕННЯ

**ЧАСТКОВЕ
РІШЕННЯ**

ІV.3А СУБ'ЄКТОМ ВИНЕСЕННЯ РІШЕННЯ СУДУ

**рішення одноособового
судді**

рішення колегіального суду

V. ЗА ЗМІСТОМ РІШЕННЯ СУДУ

остаточне

додаткове

2. Зміст судового рішення та вимоги, яким повинно відповідати судові рішення.

Під час ухвалення рішення суд вирішує такі питання (ст. 264 ЦПК України):

1) чи мали місце обставини (факти), якими ґрунтувалися вимоги та заперечення, та якими доказами вони підтверджуються;

2) чи є інші фактичні дані, які мають значення для рішення справи, та докази на їх підтвердження;

3) які правовідносини сторін впливають із встановлених обставин;

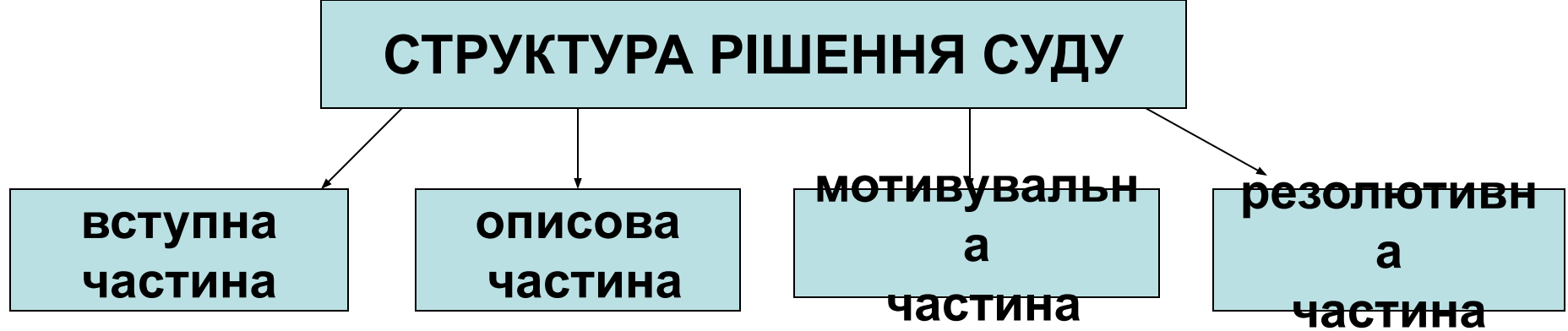
4) яка правова норма підлягає застосуванню до цих правовідносин;

5) чи слід позов задовольнити або в позові відмовити;

6) як розподілити між сторонами судові витрати;

7) чи є підстави допустити негайне виконання судового рішення (ст. 430);

8) чи є підстави для скасування заходів забезпечення позову.

У вступній частині рішення суду вказуються:

1) дата і місце його ухвалення; 2) найменування суду; 3) прізвище та ініціали судді або склад колегії суддів; 4) прізвище та ініціали секретаря судового засідання; 5) номер справи; 6) ім'я (найменування) сторін та інших учасників справи; 7) **Вимоги позивача**; 8) прізвища та ініціали представників учасників справи.

Описова частина повинна містити: 1) **стислий виклад позиції позивача та заперечень відповідача**; 2) заяви, клопотання; 3) інші процесуальні дії у справі (забезпечення доказів, вжиття заходів забезпечення позову, зупинення і поновлення провадження тощо)..

У мотивувальній частині зазначаються: **1) фактичні обставини**, встановлені судом, та зміст спірних правовідносин, з посиланням **на докази**, на підставі яких встановлені відповідні обставини; **2) докази, відхилені судом**, та мотиви їх відхилення; **3) мотивована оцінка кожного аргументу**, наведеного учасниками справи, щодо наявності чи відсутності підстав для задоволення позову, крім випадку, якщо аргумент очевидно не відноситься до предмета спору, є явно необґрунтованим або неприйнятним з огляду на законодавство чи усталену судову практику; **4) чи були і ким порушені, не визнані або оспорені права, свободи чи інтереси**, за захистом яких мало місце звернення до суду; **5) норми права, які застосував суд**, та мотиви їх застосування; **6) норми права, на які посилалися сторони, які суд не застосував**, та мотиви їх незастосування.

Значення мотивувальної частини рішення полягає в тому, щоб **переконати осіб**, які беруть участь у справі, і **вищестоящі судові інстанції**, які можуть перевіряти справи в апеляційному та касаційному порядку, у законності і обґрунтованості прийнятого судом першої інстанції рішення.

Резолютивна частина повинна містити:

1) висновок суду про задоволення позову чи про відмову в позові повністю або частково щодо кожної з заявлених вимог;

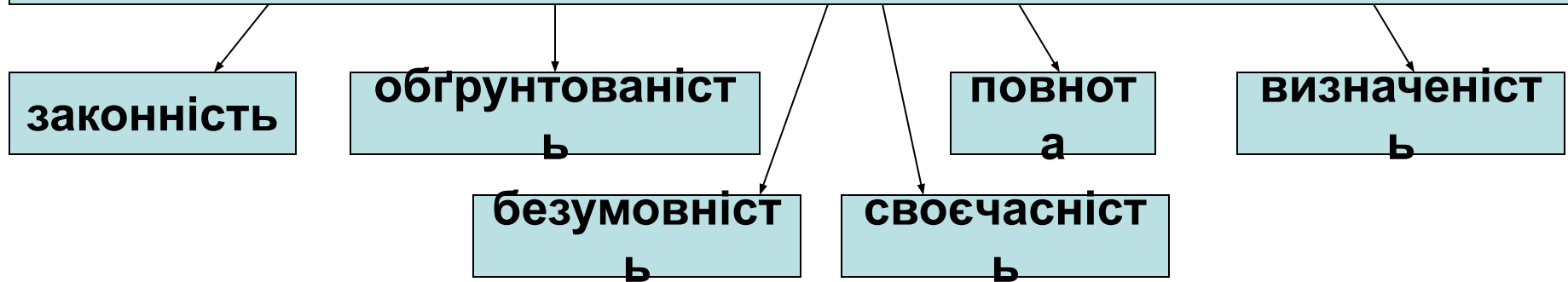
2) розподіл судових витрат;

3) строк і порядок набрання рішенням суду законної сили та його оскарження;

4) повне найменування (для юридичних осіб) або ім'я (для фізичних осіб) сторін та інших учасників справи, їх місцезнаходження (для юридичних осіб) або місце проживання чи перебування (для фізичних осіб), ідентифікаційний код юридичної особи в Єдиному державному реєстрі підприємств і організацій України, реєстраційний номер облікової картки платника податків сторін (для фізичних осіб) за його наявності або номер і серія паспорта для фізичних осіб - громадян України;

При **об'єднанні** в одному провадженні декількох вимог або прийнятті **зустрічного позову** або **позову третьої особи**, яка заявляє самостійні вимоги, повинен бути сформульований **висновок суду по кожній позовній вимозі**.

ВИМОГИ, ЯКИМ ПОВИННО ВІДПОВІДАТИ СУДОВЕ РІШЕННЯ

Законність судового рішення полягає у строгій і неухильній відповідності застосуванню в справі норм матеріального права, які підлягають застосуванню по справі, при точному дотриманні норм процесуального права відповідно до їх змісту і мети.

Умовами законності судового рішення з точки зору застосування матеріального закону є:

а) правильне визначення правових норм, що регулюють спірні правовідносини;

б) вірне тлумачення правових норм, з'ясування істинного змісту правових норм, які підлягають застосуванню.

При виборі і застосуванні норми права до спірних правовідносин суд враховує висновки щодо застосування відповідних норм права, викладені в постановах Верховного Суду.

Обґрунтованим є рішення, ухвалене на підставі повно і всебічно з'ясованих обставин, на які сторони посилаються як на підставу своїх вимог і заперечень, підтверджених тими доказами, які були досліджені в судовому засіданні.

Вимога **повноти** означає, що суд своїм рішенням повинен дати всебічну і повну відповідь на всі вимоги та заперечення сторін, які розглядалися судом. У рішенні повинно бути сформульовано, що постановив суд по кожній позовній вимозі.

Якщо в одному провадженні **об'єднані кілька взаємопов'язаних самотійних вимог**, суд може ухвалити щодо **будь-якої вимоги часткове рішення** та продовжити провадження в частині неvirішених вимог. Якщо за вимогами, об'єднаними в одне провадження, відповідачем є одна особа, ухвалення часткового рішення не допускається у разі обґрунтованих заперечень з боку відповідача.

Суд може вирішити **питання розподілу судових витрат** у додатковому рішенні **після ухвалення** рішення за результатами розгляду справи по суті.

Відповідно до вимоги **визначеності** - рішенням суду не може бути встановлено альтернативне право сторони або альтернативне право вибору порядку виконання судового рішення.

Судове рішення повинне бути **безумовним**. Висновок суду про задоволення позову чи про відмову в позові повністю або частково щодо кожної з заявлених вимог не може залежати від настання або ненастання певних обставин.

Рішення суду повинно бути **своєчасним**, оскільки своєчасним повинен бути захист порушених або оспорюваних суб'єктивних прав і законних інтересів громадян та організацій.

3. Законна сила рішення суду

Законна сила рішення суду — це остаточна правова властивість, яку набуває судове рішення, коли всі види оскарження були вичерпані, або з огляду на те, що вони не були використані і при цьому закінчилися всі строки, при яких оскарження є можливим.

Рішення суду набирає законної сили **після закінчення строку** подання апеляційної скарги всіма учасниками справи, якщо апеляційну скаргу не було подано. **У разі подання апеляційної скарги рішення, якщо його не скасовано**, набирає законної сили після повернення апеляційної скарги, відмови у відкритті чи закриття апеляційного провадження або прийняття постанови суду апеляційної інстанції за наслідками апеляційного перегляду.

ВЛАСТИВОСТІ НАБРАННЯ РІШЕННЯМ ЗАКОННОЇ СИЛИ

обов'язковіс
ь

неспростовніс
ть

винятковіс
ь

преюдиціальніс
ь

Основна властивість законної сили судового рішення — **обов'язковість**. Рішення суду, яке набрало законної сили, є обов'язковим для всіх державних органів і організацій, їх об'єднань, посадових осіб та громадян.

Неспростовність означає неможливість подальшого оскарження або опротестування рішення в апеляційному порядку а, отже, неможливість його скасування або зміни в цьому порядку. **За винятком, перегляду за нововиявленими обставинами. Потрібно врахувати й положення ч.4 ст.273** (якщо після набрання рішенням суду законної сили, яким з відповідача **присуджені періодичні платежі**, зміняться обставини, що впливають на визначені розміри платежів, їх тривалість чи припинення, кожна сторона має право шляхом пред'явлення нового позову вимагати зміни розміру, строків платежів або звільнення від них.).

Під **винятковістю** рішення суду слід розуміти неприпустимість порушення і вирішення в суді справи за вдруге заявленим позовом, тотожним тому, що вже раніше був вирішений судом.

Під **преюдиціальністю** розуміється неприпустимість оспорювання і повторної перевірки в іншому процесі фактів і правовідносин, підтверджених рішенням суду, що набрало законної сили.

Порядок ухвалення рішення суду.

Суди ухвалюють рішення, постанови іменем України негайно після закінчення судового розгляду. Рішення та постанови приймаються, складаються і підписуються в нарадчій кімнаті складом суду, який розглянув справу.

Ухвали суду, які оформлюються окремим документом, постановляються в нарадчій кімнаті, інші ухвали суд може постановити, **не виходячи** до нарадчої кімнати.

Ухвали суду, постановлені окремим документом, підписуються суддею (суддями) і **приєднуються до справи**. Ухвали, постановлені судом, **не виходячи** до нарадчої кімнати, заносяться до протоколу судового засідання.

У **виняткових** випадках залежно від складності справи складання повного рішення (постанови) суду може бути відкладено на строк не більш як **десять днів**, а якщо справа розглянута у порядку **спрощеного** провадження - не більш як **п'ять днів** з дня закінчення розгляду справи. Складання повного тексту **ухвали**, залежно від складності справи, може бути відкладено на строк не більш як **п'ять днів** з дня оголошення вступної та резолютивної частин ухвали.

Усі судові рішення викладаються письмово у паперовій та електронній формах.

Вручення судового рішення.

Копії повного судового рішення **вручаються** учасникам справи, які були присутні у судовому засіданні, **негайно після проголошення такого рішення.**

У разі проголошення тільки **скороченого** (вступної та резолютивної частин) судового рішення, учасникам справи, які були присутні у судовому засіданні, **за їхньою заявою негайно після** його проголошення видаються копії скороченого судового рішення.

У разі проголошення в судовому засіданні скороченого рішення суд **надсилає** учасникам справи копію повного судового рішення протягом **двох днів** з дня його складання - в електронній формі у порядку, встановленому законом (у випадку наявності в особи **офіційної електронної** адреси), або **рекомендованим листом** з повідомленням про вручення - якщо така адреса в особи відсутня. За заявою учасника справи копія повного судового рішення вручається йому **під розписку безпосередньо в суді.**

Днем вручення судового рішення є:

- 1) день вручення судового рішення під розписку;
- 2) день отримання судом повідомлення про доставлення копії судового рішення на офіційну електронну адресу особи;
- 3) день проставлення у поштовому повідомленні відмітки про вручення судового рішення;

4) день проставлення у поштовому повідомленні відмітки про **відмову отримати копію судового рішення чи відмітки про відсутність** особи за адресою місцезнаходження, місця проживання чи перебування особи, **повідомленою цією особою суду;**

5) день проставлення у поштовому повідомленні відмітки про відмову отримати копію судового рішення чи відмітки про відсутність особи за адресою місцезнаходження, місця проживання чи перебування особи, **що зареєстровані у встановленому законом порядку**, якщо ця особа не повідомила суду іншої адреси.

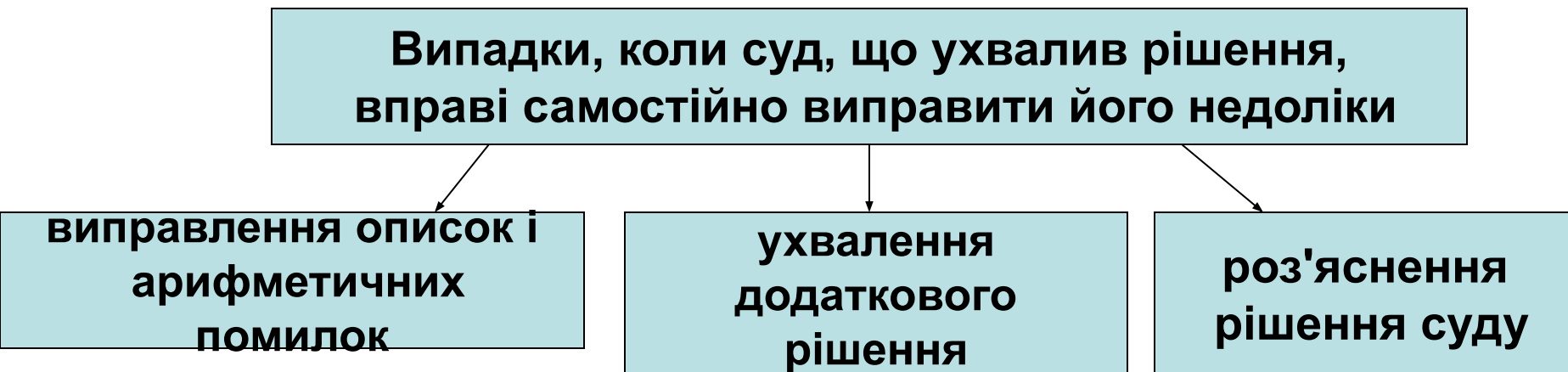
Якщо судове рішення надіслано на офіційну електронну адресу пізніше **17 години**, судове рішення вважається врученим у робочий день, наступний за днем його відправлення, незалежно від надходження до суду повідомлення про його доставлення.

Якщо копію судового рішення вручено **представникові**, вважається, що її вручено й особі, яку він представляє.

Особа, **яка не брала участі** у справі, але щодо якої суд вирішив питання про її права, свободи, інтереси та (або) обов'язки, **може отримати в суді**, який розглядав справу як суд першої інстанції, копію рішення, що є в матеріалах цієї справи, ухваленого судом будь-якої інстанції.

4. Усунення недоліків рішення судом, який його ухвалив

Після оголошення рішення по справі суд, що ухвалив рішення, не має права сам скасувати або змінити його. Суд вправі внести в нього виправлення без зміни змісту у суворо обмежених законом випадках.

Виправлення описок та арифметичних помилок (ст. 269 ЦПК). Суд може з власної ініціативи або за заявою учасників справи виправити опущені в рішенні чи ухвалі описки чи арифметичні помилки. Питання про внесення виправлень вирішується **без повідомлення** учасників справи, про що постановляється ухвала. За ініціативою суду питання про внесення виправлень вирішується в судовому засіданні **за участю учасників** справи, проте їхня неявка не перешкоджає розгляду питання про внесення виправлень. Заява про внесення виправлень розглядається протягом **десяти днів** після її надходження.

Додаткове рішення. Додаткове рішення найчастіше уживить способом виправлення такого недоліку судового рішення, як **го неповнота.**

Згідно зі ст. 270 ЦПК суд, що ухвалив рішення, може за **явою учасників справи чи з власної ініціативи** ухвалити додаткове рішення, якщо:

- 1) стосовно певної позовної вимоги, з приводу якої сторони давали докази і давали пояснення, не ухвалено рішення;
- 2) суд, вирішивши питання про право, не зазначив точної грошової суми, присудженої до стягнення, або майно, яке підлягає передачі, або дії, що треба виконати;
- 3) судом не вирішено питання про судові витрати;
- 4) суд не допустив негайного виконання рішення у випадках, встановлених [ст. 430](#) ЦПК

Умови ухвалення додаткового рішення, передбачені ст.270 ЦПК, є винятковими. Порушення вимог зазначеної статті спричиняє ніну або скасування судового рішення.

Суд не вправі під видом додаткового рішення змінити іст рішення або розв'язати нові питання, що не сліджувалися в судовому засіданні.

Заяву про ухвалення додаткового рішення може бути подано **до закінчення строку на виконання рішення.**

Суд, що ухвалив рішення, ухвалює додаткове судове рішення в тому самому складі протягом **десяти днів із дня надходження відповідної** заяви. Додаткове судове рішення ухвалюється в тому самому порядку, що й судове рішення. У разі необхідності суд **може викликати** сторони або інших учасників справи в судове засідання. Додаткове рішення або ухвалу про відмову в прийнятті додаткового рішення **може бути оскаржено.**

Роз'яснення рішення. За заявою учасників справи, державного виконавця, приватного виконавця суд роз'яснює судове рішення, яке набрало законної сили, не змінюючи змісту судового рішення. Подання заяви про роз'яснення судового рішення допускається, якщо судове рішення ще не виконане або не закінчився строк, протягом якого рішення може бути пред'явлене до примусового виконання. Суд розглядає заяву про роз'яснення судового рішення у порядку, в якому було ухвалено відповідне судове рішення, протягом **десяти днів** з дня її надходження. Про роз'яснення або відмову у роз'ясненні судового рішення суд постановляє ухвалу, яку може бути оскаржено.

5. Ухвала суду першої інстанції

Ухвала суду – це такий акт правосуддя (процесуальна форма вираження діяльності суду щодо застосування права), який вирішує процедурні питання, пов'язані з рухом справи в суді першої інстанції, клопотання та заяви осіб, які беруть участь у справі, питання про відкладення розгляду справи, оголошення перерви, зупинення або закриття провадження у справі, залишення заяви без розгляду, а також в інші питання передбачені ЦПК.

У справах про оскарження рішення третейського суду, оспорювання рішення міжнародного комерційного арбітражу та про видачу виконавчого документа на примусове виконання рішення третейського суду, міжнародного комерційного арбітражу учасниками справи, судовий розгляд закінчується постановленням ухвали

КЛАСИФІКАЦІЯ УХВАЛ СУДУ

I. ЗА СУБ'ЄКТОМ ПОСТАНОВЛЕННЯ

ухвали одноособового судді

ухвали колегіального суду

II. ЗА ФОРМОЮ ПРИЙНЯТТЯ І ФІКСАЦІЇ

у вигляді
окремого
документа

без оформлення
у вигляді окремого документа
(заноситься в журнал
судового засідання)

III. ЗА ЗМІСТОМ

підготов
чі

зупинюваль
ні

заключні

відновлюваль
ні

окремі

Підготовчі ухвали характеризуються тим, що вони вирішують окремі процесуальні питання в ході розгляду справи (забезпечення доказів і позову).

Зупинювальні ухвали перешкоджають відкриттю справи або припиняють її подальший рух всупереч волевиявленню осіб, які звернулися за судовим захистом (про зупинення провадження у справі, про залишення заяви без розгляду, повернення позовної заяви).

Заключні ухвали, якими завершується розгляд справи ухвала про закриття провадження по справі через відмову особи, яка звернулася до суду, від своєї вимоги або укладення угодами сторонами мирової угоди....).

Особливу групу являють **відновлювальні** судові ухвали на оформленню дій, спрямованих на усунення недоліків рішення з метою підвищення ефективності їх виконання (ухвала про усунення помилок і явних арифметичних помилок у рішенні, ухвала про роз'яснення рішення).

Окрема ухвала суду.

Суд, **виявивши при вирішенні спору порушення законодавства або недоліки в діяльності** юридичної особи, державних чи інших органів, інших осіб, постановляє окрему ухвалу, **незалежно від того, чи є вони учасниками судового процесу.**

Суд може постановити окрему ухвалу у випадку **порушення процесуальними правами, порушення процесуальних обов'язків, неналежного виконання професійних обов'язків** (в тому числі, якщо підписана адвокатом чи прокурором позовна заява містить суттєві недоліки) або іншого порушення законодавства **адвокатом або прокурором.**

Суд може постановити окрему ухвалу **щодо державного виконавця, іншої посадової особи органу державної виконавчої служби, приватного виконавця....**

Суд постановляє окрему ухвалу **щодо свідка, експерта чи перекладача** у разі виявлення під час розгляду справи відповідно неправдивих показань, неправдивого висновку експерта чи неправильного перекладу, підробки доказів та направляє її прокурору чи органу досудового розслідування.

Окрема ухвала **надсилається відповідним юридичним та фізичним особам, державним та іншим органам**, посадовим особам, які за своїми повноваженнями повинні усунути виявлені судом недоліки чи порушення чи запобігти їх повторенню. Окрема ухвала щодо прокурора або адвоката надсилається органу, до повноважень якого належить притягнення до дисциплінарної відповідальності прокурора або адвоката відповідно.

З метою забезпечення виконання вказівок, що містяться в окремій ухвалі, суд **встановлює у ній строк** для надання відповіді залежно від змісту вказівок та терміну, необхідного для їх виконання.

Окрему ухвалу може бути постановлено судом першої інстанції, судами апеляційної чи касаційної інстанції. Окрема ухвала може бути оскаржена особами, яких вона стосується. Окрема ухвала Верховного Суду оскарженню не підлягає.